

Koulujen ja seurakunnan yhteistyö Niiniveden seurakunnan alueella

Niiniveden seurakunta ja Niiniveden seurakunnan alueen koulut, Tervon yhtenäiskoulu (1.–9.lk.), Vesannon yhtenäiskoulu (1.–9.lk.) sekä Vesannon yhtenäiskoulun lukio tekevät monipuolista yhteistyötä. Kuten kaikkialla Suomessa, koulujen ja Niiniveden seurakunnan yhteistyö perustuu yhteiselle kasvatustehtävälle. Koulut ja seurakunta tukevat lasten ja nuorten kokonaisvaltaista kasvua ja hyvää elämää. Jaetut perusarvot mahdollistavat koulun ja kirkon yhteistyön.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaan perusopetuksen arvopohjana ovat:

- *Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen*
- *Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia*
- *Kulttuurisen moninaisuuden näkeminen rikkautena*
- *Kestävän elämäntavan välttämättömyys*

Lukion opetussuunnitelman perusteiden (2019) mukaan lukion arvopohjana ovat:

- *Elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus*
- *Yhdenvertaisuus, sukupuolten tasa-arvo sekä demokratia ja hyvinvointi*
- *Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys*

Seurakunnan kasvatustyön periaatteet ovat:

- *Perustuu kasteeseen*
- *Lähtee kokonaisvaltaisesta ihmisenäkemyksestä*
- *Suuntautuu tulevaan luomalla toivoa ja rohkaisemalla elämään*
- *Tukee jokaisen osallisuutta ja osallistumista*
- *Rakentaa ihmisarvoa ja turvallisuutta*
- *Tukee kasvua elämänkaaren eri vaiheissa*

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) arvokasvatusta kuvataan seuraavasti:

Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien

erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatuskäytäntöihin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.¹

Koulun ja seurakunnan tehtävä

Koulujen tehtävänä on tarjota oppilaille voimassa olevaan opetussuunnitelmaan pohjautuva monipuolinen yleissivistys, joka antaa aineksia myös maailmankatsomukselliseen pohdintaan.

Seurakunta tukee koulujen opetussuunnitelman mukaista opetusta ja koulu yhteisön hyvinvointia. Osa yhteistyöstä on suunnattu evankelisluterilaisessa uskonnonopetuksessa oleville, osa kaikille. Kaikissa koulujen ja seurakunnan järjestämissä yhteisissä tilaisuuksissa toimitaan koulujen arvojen ja opetussuunnitelman mukaan.

Tässä sopimuksessa on määritelty Niiniveden seurakunnan ja sen alueen koulujen yhteistyön muodot.

Sopimuksen päivittäminen ja käyttö

Yhteistyösopimus tehdään koulun ja seurakunnan kesken ja sitä päivitetään tarvittaessa.

Kunnissa varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta sekä lukiokoulutuksesta vastaava toimielin (sivistyslautakunta) hyväksyy yhteistyösopimuksen. Sopimusta voidaan päivittää viranhaltijatyönä. Vuosittaisen yhteistyön suunnitelma on osa lukuvuosisuunnitelmaa.

Päivitetyt sopimukset viedään koulujen rehtoreiden ja seurakunnan kirkkoherran hyväksyttäväksi. Päivitetty sopimus pohja löytyy seurakunnan kotisivulta ja koulukohtaiset sopimukset ovat saatavilla sekä seurakunnasta että kouluilta.

Yhteistyösopimus ohjaa koulun ja seurakunnan käytännön yhteistyötä. Kumpikin osapuoli nimeää vastuuhenkilön koordinoimaan käytännön yhteistyötä.

Sekä koulu että seurakunta perehdyttävät työntekijänsä yhteistyösopimuksen mukaiseen toimintaan. Yhteistyö on jaoteltu Kirkkohallituksen Kumppanuuden korit -mallin mukaisesti.

Malliin voi tutustua myös osoitteessa www.koulujakirkko.evl.fi.

I Yleissivistävä opetus / Opetussuunnitelman mukainen opetus

Ensimmäisessä korissa olevat yhteistyömuodot perustuvat valtakunnalliseen opetussuunnitelman perusteisiin ja paikalliseen opetussuunnitelmaan. Ne ovat uskonnollisesti ja katsomuksellisesti sitouttamattomia eivätkä sisällä uskonnonharjoittamista.

Seurakunnan tilat voivat toimia oppimisympäristönä, ja sen edustaja oman alansa asiantuntijana sekä katsomusopetuksen tukijana.

Pedagoginen vastuu on opettajalla, joka on läsnä kaikissa tilanteissa.

Osa tässä korissa olevista yhteistyömuodoista on suunnattu evankelisluterilaisessa uskonnonopetuksessa oleville oppilaille, osa kaikille oppilaille. Osallistuminen perustuu siihen, mihin opetussuunnitelman osaan toiminta liittyy.

¹ Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 15. Saatavilla: [perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf \(oph.fi\)](#) (9.11.2022).

Niiniveden seurakunta tarjoaa kouluille yleissivistävän opetuksen tueksi:

Kirkkoseikkailut 1.-2. luokkalaisille

Kirkkoseikkailu on seurakunnan järjestämä toiminnallinen oppitunti kirkon tiloissa. Seikkailussa tutustutaan kirkkotilaan, sen symboleihin ja aarteisiin, kuten rukoukseen, Raamattuun ja virsikirjaan.

Kirkkoseikkailu kestää noin yhden oppitunnin ajan. Kasvatuksen työalan työntekijä ohjaa kirkkoseikkailua seurakunnan tilassa. Kirkkoseikkailu on osa evankelisluterilaista uskonnonopetusta.

Hautausmaakävelyt

Hautausmaakävely on tutustumisretki hautausmaalle ja siunauskappeliin. Hautausmaakävelyjä toteutetaan Tervossa kirkon hautausmaalla ja Vesannolla joko uudella hautausmaalla tai vanhalla hautausmaalla sekä hautausmaa lisäalueella. Kävelyn yhteydessä tutustutaan hautausmenettelyyn ja hieman ”-lainsäädäntöön”, keskustellaan kuolemasta ja tutustutaan hautausmaahan, sen symbolien ja hautamuistomerkkien kautta. Hautausmaakävelyllä huomioidaan oppilaiden ikätaso. Hautausmaakävelyä ohjaa pappi tai nuorisotyönohjaaja, joka antaa runsaasti tilaa oppilaiden ja opettajien kysymyksille.

Hautausmaakävely kestää yhden oppitunnin ajan, ellei toisin sovita. Oppitunti on sovellettavissa kaikille oppilaille sopivaksi tai se voi olla osa kristillistä uskonnonopetusta.

Oppituntivierailut

Seurakunnan työntekijät vierailevat kutsuttaessa kouluilla sekä uskonnon että muiden oppiaineiden tunneilla. Vierailujen ajankohdat ja sisältö sovitaan tapauskohtaisesti, mutta aina opetussuunnitelmaan perustuen.

Evankelisluterilaisen uskonnon opetukseen liittyviä asioita seurakunnan työntekijä voi olla mukana opettamassa uskonnon tunnilla.

Oppituntivierailu voi olla esimerkiksi eettistä opetusta ajankohtaisista aiheista kuten pakolaisuus, ympäristöasiat tai yhteisvastuu. Nämä opetuskokonaisuudet sopivat erinomaisesti yläkoululaisille.

Vierailuja voivat toteuttaa seurakunnan eri työntekijäryhmät: kasvatuksen työalan työntekijät, papit, diakoni tai kanttorit.

Ohessa muutamia oppituntivierailuiksi suunniteltuja opetuskokonaisuuksia:

Vuorovaikutustaitoja eri ikäisille koululaisille

Vuorovaikutustaitojen opetuskokonaisuudet ovat oppituntivierailusarjoja, joissa seurakunnan työntekijät ohjaavat koululaisia yhteistoimintataidoissa. Niillä pyritään vastaamaan luokan ajankohtaisiin tarpeisiin.

Nämä työskentelyt sopivat erinomaisesti yläkoululaisille.

Oppituntikokonaisuudet on tarkoitettu kaikille oppilaille.

Raamattua elävästi 3.-4. luokkalaisille (myös muille luokka-asteille)

Raamattuopetuksen elävöittämiseen seurakunnan työntekijöillä on useita eri menetelmiä, kuten Bibliodraama, Godly Play, Lattiakuvat ja Tuolialttarit.

Bibliodraama on raamatunkertomuksiin tutustumista toiminnallisilla ja draamallisilla keinoilla.

Godly Play- menetelmä kutsuu leikkimään Raamatun kertomusten sisällön parissa.

Lattiakuvat ja Tuolialttarit ovat osallistavan oppimisen menetelmiä, joissa oppitunnin aikana rakentuu konkreettinen kuva opetettavasta kokonaisuudesta.

Lattiakuva menetelmä kutsuu oivaltavaan hiljentymiseen.

Tuolialttarit toimivat kerronnan apuvälineenä, jossa Vanhan ja Uuden Testamentin keskeiset kertomukset nivoutuvat yhteen. Opetuskokonaisuuteen kuuluu konkreettisia symboleita, kerrontaa ja musiikkia. Menetelmä sopii erityisen hyvin 3. ja 4. luokan uskonnonopetuksen (Raamattu) tueksi.

Edellä mainitut menetelmät ovat tarkoitettuja kristillisen uskonnonopetuksen tueksi. Tarvittaessa niiden avulla voi esitellä Raamattua myös muihin uskontokuntiin kuuluville.

Kirkkovuosi ja kirkolliset toimitukset

Tuolialttari ja lattiakuva –menetelmillä toteutettuja oppitunteja on tarjolla myös muihin aiheisiin esim. kirkkovuoteen, kirkollisiin pyhiin ja toimituksiin.

Oppituntikonaisuudet on tarkoitettu evankelisluterilaisen uskonnonopetuksen opetuskokonaisuudeksi, jonka kesto voi olla 1–2 oppituntia.

Kanttorin veisu- ja virsitunnit

Kanttori tukee koulujen virsiopetusta tarvittaessa. Kanttorin veisu- ja virsitunnilla opetellaan kirkkovuoden ajankohtaan liittyviä hengellisiä lauluja.

Yläkoululaisille tarjoamme erityisesti Nuoren Seurakunnan Veisukirja -tunteja (NSV).

Kanttorin vierailuja voidaan järjestää pyydettyä mahdollisuuksiensa mukaan. Niistä sovitaan hyvissä ajoin etukäteen.

Pienryhmäyhteistyö

Pienryhmäyhteistyö on erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetuksessa tehtävää yhteistyötä. Sitä toteutetaan mm. retkinä ja leireinä luokkavierailujen lisäksi. Pienryhmäyhteistyötä tehdään ryhmän tarpeiden pohjalta.

Leirikoulut

Leirikoulut ovat osa koulun toimintaa, jossa seurakunta on mielellään yhteistyökumppanina.

Leirikoulu yhteistyöstä sovitaan erikseen edellisen lukukauden aikana koulu yhteistyöstä vastaavien kautta.

II Koulun perinteiset juhlat

Toisessa korissa olevat tapahtumat liittyvät kouluvuoden taitekohtiin, esimerkiksi joulu- ja kevätjuhliin.

Seurakunnan edustaja voi olla tilaisuudessa vieraana ja tuoda seurakunnan tervehdyksen huomioiden, että tilaisuus on uskonnollisesti sitoutumaton. Opetushallituksen ohjeen mukaan niissä voidaan laulaa yksittäisiä suomalaisen kulttuuriperimään kuuluvia virsiä. Tilaisuuksissa huolehditaan siitä, että kaikkien oppilaiden ja läsnäolijoiden ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapautta kunnioitetaan.

III Uskonnolliset tilaisuudet

Kolmannessa korissa olevat uskonnolliset tilaisuudet perustuvat positiiviseen uskonnonvapauteen.

Huoltaja ilmoittaa oppilasilmoituksessa oppilaan osallistumisesta näihin tilaisuuksiin keskusteltuaan niistä oppilaan kanssa. Oppilaalla ja hänen huoltajallaan on yhdessä oikeus muuttaa ennalta ilmoitettua kantaansa. Lisäksi osallistumisesta voi ilmoittaa tapauskohtaisesti.

Uskonnollisista tilaisuuksista sekä vaihtoehtoisesta ohjelmasta tiedotetaan hyvissä ajoin koteja.

Koulukirkot ja virsitunnit

Niiniveden seurakunta tarjoaa kouluille kaksi koulujumalanpalvelusta vuodessa: joulun- ja kevätkirjon. Seurakunta tarjoaa mahdollisuutta myös joulun- ja pääsiäishartauksiin. Näistä sovitaan koulukohtaisesti hyvissä ajoin.

Koulujumalanpalveluksia ja -hartauksia järjestetään seurakunnan alueen kirkoissa ja muissa tiloissa, sekä kouluilla.

IV Kasvun ja hyvinvoinnin tuki

Neljännän korin yhteistyö on koulun oppilaiden, opettajien ja koko henkilökunnan tukemista koulutyön arjessa. Kasvun ja hyvinvoinnin tukemiseksi seurakunta on mukana mm. välitunti- ja kerhotoiminnassa, kouluille jalkautumisessa, vuorovaikutustyöskentelyissä sekä kriisiavussa. Tässä korissa olevat yhteistyömuodot ovat uskonnollisesti ja katsomuksellisesti sitouttamattomia.

Päivänavaukset

Niiniveden seurakunta tarjoaa päivänavauksia ensisijaisesti koulun yleisradion kautta pidettävänä. Salissa tai luokissa pidettävistä päivänavauksista voidaan tarvittaessa sopia vastuuhenkilöiden kesken. Lähtökohtaisesti päivänavaukset ovat uskonnollisesti ja katsomuksellisesti sitouttamattomia. Päivänavausten määrä, ajankohdat ja toteutustavat sovitaan kausittain vastuuhenkilöiden kesken.

Seurakunta mukana koulujen ryhmätyksissä

Lukuvuosien aikana koulut järjestävät oppilailleen erilaisia ryhmätyksiä hyvän luokkahengen tukemiseksi sekä ala- että yläkoulussa. Tällainen on esimerkiksi seiskaluokkalaisten ryhmätyksessä, jossa seurakunta on kutsuttaessa mukana järjestämällä ohjelmaa tai tarjoamalla tilat. Ryhmätyksistä sovitaan aina tapauskohtaisesti, kun koululta tulee yhteistyötoive seurakunnan kouluyhteistyöstä vastaavalle työntekijälle.

Tukioppilaskoulutus

Yläkouluilla on tukioppilastoimintaa. Tukioppilaat saavat koulutuksen myötä valmiuksia yksinäisen oppilaan kohtaamiseen sekä kummiluokka- ja välituntitoiminnan ohjaamiseen. Seurakunta voi olla mukana jakamassa koulutusvastuuta. Seurakunta osallistuu tukioppilastoimintaan koulujen toiveiden ja seurakunnan resurssien mukaisesti.

Koulupäivystys ja välituntitoiminta

Seurakunnan kasvatuksen työalan työntekijä käy kouluilla jalkautumassa välitunneille ja toteuttamassa välituntitoimintaa erikseen sovittuina aikoina. Toimintaa voidaan järjestää myös esimerkiksi yhteistyössä kunnan nuorisotoimen kanssa. Toiminta sopii kaikille oppilaille eikä sisällä uskonnollisia elementtejä. Kasvatuksen työntekijä esimerkiksi pelaavat nuorten kanssa lautapelejä, järjestävät ohjattuja leikkejä, juttelevat nuorten kanssa sekä huomioivat yksinäisiä nuoria.

Rippikouluinfot

Lokakuussa yläkouluilla pidetään kasiluokkalaisille infot rippikouluun ilmoittautumisesta. Tilaisuudet järjestetään luokahuoneessa. Kuten rippikouluihin, myös rippikouluinfoihin ovat tervetulleita kaikki katsomuksesta riippumatta. Tilaisuudet ovat oppilaille vapaaehtoisia. Koulu tiedottaa huoltajia etukäteen rippikouluinfoista.

Kerhot ja kerhoesitteiden jakaminen

Seurakunta järjestää alakouluikäisten kerhoja. Kerhot toteutuvat iltapäivä ja ilta aikoihin sijoittuvana harrastuksena. Tyypillisiä kerhoja voivat olla askarteluun- ja kokkauksen keskittyvät kerhot sekä esimerkiksi liikuntakerhot. Kerho voi olla myös vapaamuotoisempaa ”avoimet ovet” periaatteella toimivaa toimintaa,

jossa on mahdollisuus osallistua tarjottuihin toimintoihin. Osa näistä kerhoista pidetään koulujen tai kunnan tiloissa. Kerhot ovat maksuttomia ja kaikille avoimia. Kerhojen tarkoituksena on tukea lasten kasvua ja sosiaalisia taitoja sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Poikkeuksena muihin neljänneen korin yhteistyömuotoihin kerhot voivat sisältää pienen hartaushetken, joka liittyy kirkkovuoden ajankohtaan tai muuhun ajankohtaiseen teemaan. Kouluilla jaetaan esitteitä kerhoista syys- ja kevätlukukauden alussa niille oppilaille, jotka esitteen haluavat.

Tuki kriisitilanteissa

Seurakunta tukee kouluja erilaisissa kriisitilanteissa, esimerkiksi onnettomuuden tapahduttua. Kullakin koululla on oma kriisisuunnitelma, johon yhteyshenkilöksi merkitään Niiniveden seurakunnan kirkkoherra. Seurakunta tukee kouluja kriisisuunnitelmissa määritellyillä tavoilla. Kriisiavun vastaanottaminen on vapaaehtoista.

Tämä sopimus on voimassa toistaiseksi. Yhteistyömuodot tarkistetaan tarvittaessa yhdysopettajien ja Niiniveden seurakunnan kouluyhteistyöstä vastaavan työntekijän toimesta.

Muut yhteistyön muodot

Tässä sopimuksessa mainittujen yhteistyömuotojen lisäksi seurakunta voi tarjota kouluille muuta yhteistyötä, esimerkiksi erilaisia projekteja esim. seurakuntavaalit osana yhteiskuntaopin opetusta.

Seurakunta tukee kouluyhteisöä, myös työyhteisönä, erilaisin hengellisin ja työkykyä ylläpitävin keinoin.

Tällaisista yhteistyömuodoista ja niiden sisällöstä sovitaan hyvissä ajoin etukäteen.

Niiniveden seurakunnan puolesta

Vesannolla x.x.2022

Jenni Blom

kasvatuksen työalan seurakuntapastori

kirkkoherra

Alueen koulujen puolesta

Aika ja paikka

Aika ja paikka

SOPIMUSLUONNOS
marraskuu 2022

Kimmo Honkanen
Rehtori, Tervon koulu

Jaana Ruuskanen
Hallinnollinen rehtori, Vesannon yhtenäiskoulu